

ПОВТОРНЕ ВИКОРИСТАННЯ

Використання одноразового пакування в секторі HoReCa, збільшення споживання на ходу, а також зростання сектору електронної комерції, значно сприяють збільшенню обсягів відходів пакування, що призводить до соціальної та екологічної катастрофи¹, особливо в районах з слабкою системою управління відходами. Україна не виключення²: від третини до майже половини твердих побутових відходів у нашій країні становить пакування.

Більшість виробленого пластику в світі (близько 85%) потрапляє на полігони, стихійні сміттєзвалища, або спалюється, і лише незначний відсоток - переробляється, а ще менший - повторно вико-

ристовується³. Економічний ефект від втрати 95% вартості пластикового пакування лише після одного використання є величезним, за оцінками, від 80 до 120 мільярдів доларів⁴. У глобальному масштабі 14% пластикового пакування наразі переробляється, хоча зазвичай це означає «переробку» для виготовлення продукту нижчої якості. Ще 40 відсотків утилізується на звалищах, а 14% спалюється на сміттєспалювальних заводах, решта 32% потрапляють у довкілля²⁷.

Щоб виправити цю проблему, Україні потрібен перехід від лінійної до кругової економіки. Цей перехід має бути ініційованим й підтримуватися ефективними та рішучими політичними діями.

Повторне використання, або reuse, є однією з ключових стратегій в сфері управління відходами, яка спрямована на запобігання утворенню відходів та мінімізацію негативного впливу на довкілля. Саме тому повторне використання стоїть на другій сходинці ієрархії управління відходами, а отже, є пріоритетним кроком до створення ефективної системи управління відходами. Це, зокрема, закріплено і в Законі України «Про управління відходами».

Повторне використання

Це будь-яка операція, за допомогою якої багаторазове пакування знову використовується для тієї самої мети, для якої воно було виготовлене.

Які є види повторного використання?

↓ Повторне наповнення (англ. - refill)

Метод повторного використання, коли ємність, що належить **споживачеві**, призначена для багаторазового використання. Хоча така ємність для напоїв та харчових продуктів виконує функцію пакування, вона не вважається «пакуванням» в класичному розумінні, а скоріше товаром, оскільки належить споживачеві і підпадає під його відповідальність. Наповнення включає в себе такі операції, як наповнення на ходу (наприклад, наповнення ємності в ресторані чи магазині або наповнення пляшки водою у питному фонтані) та наповнення вдома.

↓ Повторне використання (англ. - reuse)

Операція, в якій пакування було розроблене, спроектоване та розміщене на ринку для того, щоб протягом свого життєвого циклу здійснити якомога більше циклів у системі повторного використання і фактичне повернення та повторне використання якого стало можливим завдяки належній логістиці та відповідним системам заохочення. **Право власності на пакування належить третій стороні**, наприклад, оператору системи повторного використання, об'єднаній системі або самому виробнику.

Переваги повторного використання

1 Апроксимація законодавства України з ЄС.

Відповідно до євроінтеграційних прагнень Україна зобов'язалася адаптувати Packaging and Packaging Waste Directive (PPWD) в українське законодавство. У 2022 році Директиву почався процес перегляду, оскільки країнам ЄС не вдалося досягти цілей по скороченню к-сті пакування⁵. Станом на початок 2024 року оприлюднено Packaging and Packaging Waste Regulation⁶, в якому додали низку зобов'язань щодо повторного використання пакування у різних секторах. Враховуючи цей факт, Україні слід вчасно розпочати процес адаптації нових нормативних вимог з метою відповідності європейським стандартам та виконання узгоджених зобов'язань.

2 Довкіллеві.

Повторне використання дозволяє ефективно використовувати ресурси, знижувати потребу у виробництві нових товарів та пакування, що, у свою чергу, зменшує викиди вуглецю, споживання води та енергії⁷. Наприклад, аналізи життєвих циклів показали⁸, що багаторазова ємність для напоїв та харчових продуктів мають у 13 разів і в 4 рази, відповідно, менший вплив на довкілля порівняно з одноразовою альтернативою.

*Детальніше про екологічні переваги систем повторного використання*⁹.

3 Соціально-економічні.

Системи повторного використання зменшують витрати на управління відходами, створюючи можливості для державно-приватного партнерства у сфері інфраструктури повторного використання та створення робочих місць¹⁰. Очікується, що заходи, включені до PPW Regulation, створять 29 000 нових зелених робочих місць та забезпечать економію для споживачів близько 100 євро на рік до 2030 року.¹¹

Нові правила ЄС встановлюють вимогу щодо придатності 100% пакування для переробки (передбачається перехідний період. Це забезпечить підвищення цінності відходів і, таким чином, сприятиме посиленню життєздатності сектору переробки¹². Цільові показники вмісту вторинної сировини також створять впевненість для інвесторів.

Економічне обґрунтування для переробників залежить не лише від загальної кількості утворених відходів пакування, але й - що важливіше - від можливості їхньої переробки¹³, а також від якості та попиту на вторинну сировину. Звіти Європейської Комісії щодо цілей переробки пакування до 2025 року показують, що в багатьох регіонах інфраструктура переробки не встигає за обсягами відходів, складними для переробки конструкціями та матеріалами, а також низькою якістю сортування¹⁴.

Окрім цього, впровадження системи дозволить відмовитися від зайвого пластикового пакування, що в свою чергу знизить залежність від російського викопного палива¹⁵.

*Детальніше про економічні переваги повторного використання*¹⁶.

Складові успішної системи повторного використання

Відповідне законодавство, яке уможливить функціонування повторного використання та всіляко заохочуватиме бізнеси переходити від одноразового пакування до багаторазового завдяки впровадженню систем повторного використання, а саме:

Показник	Рекомендація
Термінологія	Необхідне чітке розмежування понять “повторне використання” та “повторне наповнення” у цільових показниках ефективності, задля уникнення перекладення відповідальності за досягнення цілей на споживачів ¹⁷ .
PBB	Впровадження інструменту рвв, який покликаний створити механізми для бізнесу задля розподілення фінансової та операційної відповідальності за пакування.
Економіка	<ul style="list-style-type: none">• Запровадження економічних стимулів для бізнесу з метою переходу на системи багаторазового використання.• Накладення обмежень на використання одноразового пакування (це можуть бути фінансові обмеження, заборона використання деяких видів пластику, непридатних до перероблення).
Цільові показники	Встановлення цільових показників повторного використання для конкретних секторів або цільових показників для кожного типу пакування.
Механізм роботи	<ul style="list-style-type: none">• Визначення основних вимог до систем збору пакування та надання рекомендацій щодо їхнього створення та експлуатації.• Встановлення загальних вимог для узгодження стандартизації дизайну пакування, щоб уможливити спільне використання інфраструктури (пункти збору пакування, приміщення для миття) та логістики, включаючи запровадження мінімальної кількості циклів повторного використання й маркування <p><i>Більш детально про цифровий компонент проектування ефективної системи повторного використання¹⁸.</i></p>
Зобов'язання	<ul style="list-style-type: none">• Зобов'язання закладів HoReCa надавати знижку при використанні власної багаторазової ємності для напоїв та їжі.• Доступність багаторазового пакування, як альтернативи одноразовому, у будь-якому ресторані, кафе чи магазині, де продають їжу чи напої на винос.• Подавати страви та напої лише в багаторазовому посуді в межах закладів HoReCa.• Ввести облік повторного використання для ключових стейкхолдерів.

Параметри багаторазового пакування

Результативність.

Критеріями ефективності фінансово життєздатної системи повторного використання вважають¹⁹:

Середня кількість циклів використання до кінця терміну служби.

Коефіцієнт окупності - це відсоток пакування, що повертається до початкової точки в кінці циклу використання. Чим вищий показник повернення, тим економічно вигідною є система багаторазового використання. Для того, щоб зробити систему економічно доцільною для постачальника послуг, слід завжди прагнути до показника повернення, вищого за 95%.

Час утримання - це середній час, що вимірюється в днях, протягом якого пакування має завершити один оберт, тобто бути недоступним для повторного використання, оскільки воно перебуває в іншій точці циклу використання (наприклад, у споживача, під час миття або транспортування). Як правило, час зберігання повинен бути до 30 днів, щоб ефективно використовувати багаторазове пакування.

Коефіцієнт повернення та швидкість обертання вказують на фактичну кількість циклів використання, яку проходять усі багаторазові одиниці пакування в системі. Загалом, слід уникати систем, що мають менше 4 циклів використання, оскільки таке низьке число ставить під загрозу екологічні переваги багаторазового пакування.

Впізнаваність.

Системи багаторазового використання повинні бути спроектовані таким чином, щоб їх можна було легко впізнати. Для досягнення впізнаваності:

- споживач повинен мати змогу повертати пакування до мереж рітейлерів та до інших пунктів збору;
- оператори системи повинні роз'яснювати, куди можна повернути пакування та як працює сама система (зокрема, за допомогою інформаційних плакатів);
- мають бути чітко розмежовані пункти збору тари від сміттєвих баків, насамперед шляхом використання стандартизованих символів повторного використання.

Інклюзивність.

Система розрахована на використання різного формату пакування, з різних матеріалів (скл., пластик, метал), різного об'єму (від 100 мл до 3 л), і для різних категорій продуктів (для їжі та напоїв, для побутової хімії та для засобів особистої гігієни). Система повинна бути простою у використанні та доступною для будь-якого громадянина, незалежно від фізичного стану чи цифрової грамотності.

Безпека.

З точки зору гігієни, система має відповідати законодавчим вимогам, які мають бути обов'язково розроблені для збору, миття та розподілу будь-яких видів пакування (як одноразового, так і багаторазового використання).

Приклади систем повторного використання:

→ Better World Cup

Щоб зменшити зростаючу кількість одноразового пакування для напоїв та їжі у Берліні, міська вдала разом з бізнес асоціаціями й екологічними організаціями започаткували ініціативу «[Better World Cup](#)»²⁰. Це платформа, яка об'єднує 8 постачальників послуг повторного використання ємностей, які використовують спільну інфраструктуру та логістику повернення. Ємності, що входять до системи, можна використовувати на всіх об'єктах, що беруть участь у програмі, забирати з собою, а також повертати в будь-якому іншому об'єкті, де діє система. Деякі з них - безкоштовні, деякі передбачають наявність депозиту.

Система побудована на двох способах миття та повторного наповнення ємностей для напоїв та харчових продуктів: до прикладу, оператор [FairCup](#) збирає використане багаторазове пакування через заклади, які забезпечують ефективну логістику та миття.²¹ Вони самостійно миють та повертають тару в заклади HoReCa. Інший оператор системи [PFAndBoxes](#) зі свого боку не збирає пакування: процес миття та повторного використання відбувається безпосередньо в точці продажу.²² Роль оператора в цьому процесі зводиться до надання консультацій щодо поводження з залишковими продуктами харчування та процесом миття.

Довідково: З січня 2023 року в Німеччині діє загальний обов'язок для сектору horeca пропонувати багаторазові ємності для споживачів та ще впроваджується низка правил, які покликані зменшити кількість відходів пакування.²³ В рамках цієї роботи також були розроблені безпекові заходи системи повтронного використання.²⁴

→ Recircle

Recircle - це швейцарське соціальне підприємство, яке пропонує альтернативу одноразовим ємностям для їжі та напоїв з собою, а саме систему багаторазових ланч-боксів та стаканів, які заклади сектору HoReCa можуть пропонувати за депозитною схемою.²⁵ Наразі пакування Recircle використовується у 8 країнах ЄС.²⁶ **Отримання прямої підтримки від муніципалітетів сприяє розширенню охоплення Recircle, підвищуючи довіру до проекту.** Витоки Recircle можна знайти в ініціативі Refiller муніципалітету Берн, яка була спрямована на запобігання утворення відходів у ресторанах швидкого харчування. Кампанія мала на меті популяризацію багаторазових ланч-боксів і була поєднана зі спеціальним податком на ресторани швидкого харчування, що продають їжу на винос, для покриття витрат за прибирання та вивіз відходів.

У Швейцарії щодня 60 000 одиниць одноразового пакування замінюється продукцією Recircle, що дорівнює приблизно 1500 мішкам відходів щодня. Клієнти можуть скористатися стаканами та ланч-боксами Recircle, сплативши депозит у розмірі 10 швейцарських франків, і повернути його до будь-якого ресторану, що бере участь у програмі, для повернення депозиту та повторного використання.

→ Loop

це платформа для сталих покупок, покликана зменшити кількість відходів, пропонуючи товари у багаторазовому пакуванні.²⁷ Вона співпрацює з брендами, ритейлерами та виробниками, щоб забезпечити широкий асортимент товарів, від продуктів до засобів особистої гігієни.

Як це працює? Споживачі купують товари на платформі Loop, отримують своє замовлення у багаторазовому пакуванні, а порожні контейнери повертають для миття та повторного використання, створюючи замкнений цикл, який зменшує потребу в одноразовому пакуванні. У такому випадку споживачі оплачують депозитну вартість багаторазової сумки, в якій їм доставляють товари. Також продукцію в

пакування від Loop можна придбати в супермаркетах - як в найбільших транснаціональних мережах, таких як Carrefour, так і в невеликих локальних мережах у Франції, США та Японії. Після використання продукції споживач повертає порожні ємності в пункти прийому магазину та отримує депозит назад.

Посилання та роз'яснення

1. Global Plastics Policy Centre (2018). Making reuse a reality A systems approach to tackling single-use plastic pollution. Доступно за [посиланням](#)
2. Вікторія Киреева. Розширена відповідальність виробників відходів упаковки: як система працюватиме в Україні та які проблеми вирішить. Укрінформ (2023). Доступно за [посиланням](#)
3. Hannah Ritchie, Veronika Samborska and Max Roser. Plastic Pollution. Our world in data. Доступно за [посиланням](#)
4. World Economic Forum, Ellen MacArthur Foundation and McKinsey & Company, The New Plastics Economy: Rethinking the future of plastics(2016). Доступно за [посиланням](#)
5. EPRS | European Parliamentary Research Service (2023). Revision of the Packaging and Packaging Waste Directive. Доступно за [посиланням](#)
6. REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on packaging and packaging waste, amending Regulation (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2019/904, and repealing Directive 94/62/EC. Доступно за [посиланням](#)
7. Rethink Plastic. Fact sheet: Reusable Take-away Packaging. Доступно за [посиланням](#)
8. Rethink Plastic & Break Free From Plastic (2021). Realising Reuse The potential for scaling up reusable packaging, and policy recommendations. Доступно за [посиланням](#)
9. Global Plastics Policy Centre (2018). Making reuse a reality A systems approach to tackling single-use plastic pollution. Доступно за [посиланням](#)
10. Asikainen, T., Bitat, A., Bol, E., Czako, V., Marmier, A., Muench, S., Murauskaitė-Bull, I., Scapolo, F., Stoermer, E. The future of jobs is green, EUR 30867 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-42571-7, doi:10.2760/218792, JRC126047. Доступно за [посиланням](#)
11. Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on packaging and packaging waste, amending Regulation (EU) 2019/1020, and repealing Directive 94/62/EC. Доступно за [посиланням](#)
12. Think Tank European Parliament. Revision of the Packaging and Packaging Waste Directive. Доступно за [посиланням](#)
13. European Environment Agency (2022). Investigating Europe's secondary raw material markets. Доступно за [посиланням](#)
14. European Commission. Waste management - early warning report. Доступно за [посиланням](#)
15. CIEL & Break Free From Plastic (2022). Зима близько. Пластик має піти. Доступно за [посиланням](#)
16. Zero Waste Europe (2023). Економіка повторного використання. Доступно за [посиланням](#)
17. Upstream (2024). Defining “reuse” in the policy context. Доступно за [посиланням](#)
18. PR3 (2022). Reusable packaging system design – Specifications and recommendations Part 3: Digital. Доступно за [посиланням](#)
19. Zero Waste Europe (2023). Економіка повторного використання. Доступно за [посиланням](#)
20. BETTER WORLD CUP instead of disposable cups. Доступно за [посиланням](#)
21. Офіційний сайт FairCup. Доступно за [посиланням](#)
22. Офіційний сайт PFABO. Доступно за [посиланням](#)
23. REUSABLE PACKAGING IS A LEGAL REQUIREMENT! Доступно за [посиланням](#)
24. REUSABLE MADE EASY. Leaflet on the handling of reusable containers in the catering industry. Доступно за [посиланням](#)
25. Український Альянс Нуль Відходів (2024). Депозитно-поворотна система. Доступно за [посиланням](#)
26. Один з багатьох прикладів використання DRS великими брендами - Loop. Доступно за [посиланням](#)
27. Heinrich Böll Foundation and Break Free From Plastic (2019). The PLASTIC ATLAS. Доступно за [посиланням](#)